

predstavljanje umjetničke grupe

→ Na poziv umjetničkih institucija umjetnička grupa *WochenKlausur* razvija konkretne prijedloge koji ciljaju na mala, no ipak djelotvorna poboljšanja društveno-političkih nedostataka. Stalno prevodeći ove prijedloge u djelovanje, *WochenKlausur* na umjetničku kreativnost ne gleda više kao na formalni čin, već kao na intervenciju u tkivo društva. S djelovanjem su započeli 1992. godine kada je Wolfgang Zingg pozvao osam umjetnika da pristupe rješavanju lokaliziranog problema za vrijeme izložbe u bečkom Secessionu. Unutar vremenskih okvira izložbe ova je grupa umjetnika osmislila i ostvarila mali ali konkretan korak u smjeru poboljšanja uvjeta za beskućnike – mobilna klinika učinila je beskućnicima dostupnom medicinsku skrb. Slijedio je poziv u Zürich Shedhalle, gdje su *WochenKlausur* izgradili pansion za žene ovisnice o drogi, nakon toga i pozivi umjetničkih institucija iz Njemačke, Italije, Japana, Švedske, Nizozemske, SAD-a.

Projekt politike prema drogama Zürich, 1994.

← U Zürichu je izgrađen objekt u kojem žene ovisnice o drogi koje zarađuju za život prostituiranjem mogu spavati, odmarati se i dobiti pravne savjete. Skloništem upravlja udruženje koje je osnovano upravo u ovu svrhu, a svi su smještajni kapaciteti dnevno popunjeni.

Projekt opskrbe namještajem Chicago, 2005.

→ *WochenKlausur* su inicirali suradničku mrežu između kulturnih institucija (poput kazališta, muzeja, galerija) koji imaju višak materijala, dizajnerskih studija u kojima se iz spomenutoga viška materijala proizvodi novi namještaj i obitelji ili pojedinaца kojima nedostaje pokućstvo.

aktivizam umjetničke grupe

→ Već se godinama mnogi umjetnici pitaju može li umjetnost uopće pridonijeti oblikovanju našeg suživota i u kolikoj mjeri: u ekologiji, u socijalnom području ili u obrazovnoj politici. Umjetnici žele intervenirati, mijenjati, preuzimati odgovornost. No je li to njihovo područje djelovanja? Tradicionalne predodžbe umjetnosti ne priznaju ni zadaću ni mogućnost da bitno utječe na društveno-političke odnose i zamjeraju joj nemogućnost da posredno mijenja okolinu.

Aktivizam

Kroz aktivizam umjetnici/e biraju direktan, otvoren pristup. Primjerice, grupa *WochenKlausur* tako od 1993. radi na malim društveno-političkim poboljšanjima. Grupa želi pokazati da određeni životni uvjeti ne moraju nužno biti

takvima kakvi jesu te na poziv umjetničkih institucija uvijek osnivaju otvorene uredne na mjestima na kojima se obično odvijaju izložbe. Umjetnička institucija, dakle, njihovim projektima nudi infrastrukturni okvir i kulturni kapital. Kako i sam naziv *WochenKlausur* sugerira, projekti pretpostavljaju puni angažman kolektiva u radnoj klauzuri od osam tjedana. Njihov prvi projekt u bečkom Secessionu na ovaj je način omogućio medicinsku skrb useljenicima bez stalnog boravišta.

Umjetnost ili socijalni rad

Kad bismo sve označili kao umjetnost, riječ bi izgubila svaki smisao. Pojam umjetnosti tako bi se doveo do apsurda te konačno i posve rasplinuo. Stoga se postavlja pitanje: Koja je razlika između takvih aktivnosti i socijalnog rada?

Razlika između umjetnosti i socijalnoga rada nikada ne može biti bitna razlika jer ni jedna ni druga riječ nema bit. Razlike u odnosu na socijalnu djelatnost mogu se, dakle – uostalom kao i u odnosu na znanost – tek proizvesti, tek kada riječima podarimo značenje. Umjetnost nije nešto unaprijed određeno, stoga se ni ne može unaprijed odijeliti

od ostalih stvari. Mi smo ti koji određene fenomene zovemo "umjetnošću". A to jednom može biti neka lijepa stara slika, drugi put limenka juhe ili pak crtež duševnoga bolesnika. Na nama je da odlučimo gdje želimo povući granice kategorija. Društvo mijenja poimanje umjetnosti, kao što diže zgrade i donosi zakone.

Čim uvidimo kako umjetnost konstruiramo sami, postaje napeto. Jer - radi se o tome tko će kako upotrijebiti pojam umjetnosti. A to je dakako i političko pitanje. Određuje li sam pojedinac što bi bila umjetnost, kao u feudalizmu, ili to određuje tržište, kao u kapitalizmu, ili pak većina, kao u demokraciji? Određuje li to neka posebna populacija, možda neka umjetnička elita, oligarhija?

Prihvaćanje

Ono što želi postati umjetnošću, najprije moraju drugi prihvatiti i priznati kao umjetnost. Ako poput Maljeviča izradim crni kvadrat, ili poput Duchampa izložim predmet iz svakodnevnog života, ako poput Güntera Brusa želim umjetnost vidjeti kao akciju, svaki put predlažem drugima da sa mnom dijele moje nove predodžbe o umjetnosti. A povrh zajedničkog poimanja umjetnosti stvaraju se grupe, kakve se okupljaju i oko zajedničkih shvaćanja seksualnosti, religije ili uzgoja mrkve. Društva koja se okupljaju oko zajedničkih predodžbi o umjetnosti egzistiraju doduše jedna pored drugih u liberalnom društvu, no zapravo bjesni borba za prevlast. Tako mnoge grupacije mogu podržavati aktualno dominantno poimanje umjetnosti ili ga pak napadati, mogu se pobuniti protiv vladajućih nazora ili biti u pasivnoj opoziciji. Ako netko želi zanatski savršeno izveden objekt uvažavati kao umjetnost, možda će se naći u srazu s drugima koji naprotiv procese priznaju kao umjetnost. Ako neko društvo umjetnost vidi samo kao razonodu, kao ispunjavanje slobodnoga vremena, sukobit će se s onima koji joj pripisuju poštovanje, predanost, kontemplaciju. Različite predodžbe međusobno se suprotstavljaju oko hegemonije, oko prevlasti.

Ova borba nije borba po sebi, ona je naprotiv u vezi s nužnim povezivanjem estetskih pitanja s onim etičkima. Predodžbe o umjetnosti samo su

WochenKlausur

neka vrsta nadgradnje. Preko svojih pogleda na umjetnost ljudi posredno izražavaju svoje životne principe i stavove. Riječ umjetnost svojom je povijesnom upotrebom dobila status počasnoga pridjeva. Onaj tko nešto nazove "umjetnošću", pripisuje mu priznanje. Dakle, pitanje je svjetonazora kome ćemo pripisati ovaj počasni pridjev. Naravno, ne radi se o tome cijeni li netko više Cézannea nego Picassa, štafelajno slikarstvo od akcionizma. Radi se o funkcijama umjetnosti. Koje funkcije umjetnosti priznajemo, a koje ne?

Američki filozof Richard Rorty drži da se pojmovi uvijek upotrebljavaju kao sredstva za određene ciljeve. No kakvom cilju služe suvremeni razvikani umjetnički pojmovi? Funkcioniraju li oni kao puki ukrasi, upozoravaju li na određene nedostatke, podučavaju li? Ili pak služe kao ispušni ventili za ljudske strahove? Trebaju li nas uveseljavati, trebaju li nas u prvoj liniji zabavljati (život je dovoljno težak)? Umjetnost nam može pružiti sve to. No, s druge strane, ona bi mogla preuzeti i sasvim konkretne društveno-političke zadatke. Primjerice, što ako me kao umjetnika više zanima mijenjanje svijetla nego mijenjanje mrtvoga materijala? Ako se pod umjetnošću može misliti i aktivno oblikovanje našega suživota, kreativno sudjelovanje u otklanjanju očitih nedostataka, iznošenje konstruktivnih prijedloga i modela za smanjenje nezaposlenosti, recikliranje, razvijanje društveno-političkih mjera? S obzirom na udare sudbine koje možemo ispraviti, s obzirom na desocijalizaciju i slične nehumanosti, koje medijima više nisu vrijedne objavljivanja, s obzirom na nepovoljne prilike koje bi se s nešto dobrih ideja mogle posve otkloniti, mi umjetnici teško da možemo prijeći na autoreferencijalnu točku dnevnog reda.

Kontinuitet i promjena

Budući da se do sporazuma dolazi prvenstveno zajedničkom upotrebom riječi, važno je znati priklanjamo li se tradicionalnom poimanju umjetnosti ili pod riječju podrazumijevamo i nešto drugo. Tako se s danas uobičajenim značenjem riječi "umjetnost" pomalo mijesha i suprotnost onog "društvenog". Umjetnost rado asociira na slobodoumlje. Onaj tko se bavi umjetnošću, mora biti

"vjetrogonja", uvijek pomalo na mračnoj strani. A može se brinuti samo za ono što bi želio raditi sa zadovoljstvom.

Upravo je u tome problem one umjetnosti koju označavamo kao aktivizam ili političku intervenciju. Jer sa značenjima riječi "društveno" i "umjetnost" danas se još uvijek miješaju asocijacije koje s predodžbama poboljšanja zajedničkoga života i nemaju mnogo zajedničkoga. Ako bismo riječ "društveno" shvaćali onako kako je poimamo u pojmovima socijaldemokracija ili socijalna psihologija, onda je umjetnost i tako i tako društvena. No ako se iz riječi umjetnost da izvesti još i konotacija "vjetrogonje", neće uvijek i automatski proizaći i ono 19-stoljetno značenje prema kojemu je umjetnik boem ostavljen na cjedilu od strane duhovnih i plemenitih naručitelja. Budući da ga nitko ne plaća, on stvara po vlastitoj volji, sa zadovoljstvom i prema svojem vlastitom nahodanju.

Onaj tko nije zadovoljan tradicionalnim shvaćanjem umjetnosti te ga želi promijeniti, mora se osvrnuti na neke društveno-psihološke zakone. Primjerice, zakon kontinuiteta. Naime, u društvu se ne može izaći na kraj s previše toga najednom. Da je u 18. st. neka slikarica poželjela uvesti apstraktno slikarstvo, ne bi uspjela. Morala bi previše toga odjednom promijeniti, a nitko je ne bi slijedio. Bio je to polagani proces da stignemo ovdje gdje smo sada, a i same najradikalnije promjene nisu inicirane odjednom niti od strane jednog jedinog umjetnika ili umjetnice. U 20. st. neki su se obrušili na pojam objekta, drugi su pak relativizirali ljepotu, istodobno ustrajući na tradicionalnom poimanju djela. A neki su pak kritizirali samo mimezu. Primjerice ekspresionisti. Kritika ekspresionizma odjekivala je s konzervativne strane: to može svako dijete, to se ne sviđa nikome, to nije umjetnost. Ova je kritika upravo željela povući granicu između umjetnosti i ne-umjetnosti u strahu da bi uskoro svatko mogao naslikati na platnu bilo što te to proglasiti umjetnošću. A to bi značilo kraj umjetnosti. No to nije bio kraj umjetnosti kakvu poznamo. Stoga ni danas ne možemo govoriti o konačnom razrješenju pojma umjetnosti. Nego o njegovoj promjeni. A ona mu može samo pomoći.

— Wolfgang Zingg

WochenKlausur

ZA VIŠE INFORMACIJA POSJETI: www.wochenklausur.at

Projekt pomoći beskućnicima Beč, 1993.

↑ Prvi projekt grupe *WochenKlausur* uspio je priskrbiti medicinsku pomoć beskućnicima. Otada je ova mobilna klinika liječila 700 pacijenata mjesečno posve besplatno i bez zdravstvenih iskaznica.

Projekt u japanskim školama Fukuoka, 2000.

↑ Projekt se bavi obrazovanjem. Zagovarajući praktične aspekte učenja, *WochenKlausur* su osnovali neprofitnu organizaciju koja školama u Kyushu nudi širok spektar projekata "učenja radom".

Projekt otvaranja škola za strane jezike u Makedoniji Venecija, 1999.

↑ Za 48. venecijanski bijenale *WochenKlausur* su osnovali mrežu škola za strane jezike u Makedoniji i na Kosovu, a s obzirom na katastrofalne posljedice rata na Balkanu i nesigurnu situaciju stotine tisuća kosovskih izbjeglica.

